

Internacionalizácia gymnázií s vyučovacím jazykom maďarským v Nitrianskom kraji: inštitucionálne postupy a perspektíva vedenia škôl

KINGA HORVÁTH – KATALIN SÝKORA HERNÁDY –
BEÁTA KISS – LÁSZLÓ RÉVÉSZ

Internationalisation in Grammar Schools with Hungarian as the Language of Instruction in the Nitra Region of Slovakia: Institutional Practices and School Leaders' Perspectives

Abstract

The study focuses on the internationalisation of two grammar schools in Slovakia where Hungarian is the language of instruction and examines how school leadership interprets its significance, goals, organisational conditions, and limitations. The research is based on a qualitative approach and two case studies built on semi-structured interviews with school principals. The collected data were analysed using thematic analysis supported by MAXQDA software. The analysis revealed that, in the examined schools, internationalisation is not understood merely as a set of mobility and projects, but as part of a broader pedagogical and institutional orientation. The main goals of internationalisation include the development of language competences, cultural openness, civic awareness, students' talents, and teachers' professional development. Multicultural education also plays an important role, and in a minority context, the reflection on multi-layered identity is likewise significant. The findings further indicate that the success of internationalisation activities depends on the quality of their organisation, the human and linguistic preparedness of the school, the stability of partner networks, and the availability of financial resources. The main limitations include the administrative burden, organisational demands, the need for pre-financing, and the teachers' uneven language proficiency. The study confirms that internationalisation at the secondary school level can serve as an important tool for pedagogical innovation, the development of an open school culture, and the strengthening of the European dimension of education.

Keywords: internationalisation of education; secondary schools; minority education; qualitative research; international cooperation

Subject-Affiliation in New CEEOL: Social Sciences – Education – School Education

DOI: 10.36007/eruedu.2026.2.003-017

Acknowledgements: The publication was funded by the Tempus Public Foundation (2024-1-HU01-KA220-HED-000248326).

Úvod

Internacionalizácia vzdelávania sa v posledných desaťročiach stala významnou súčasťou rozvoja vzdelávacích inštitúcií vrátane stredných a vysokých škôl. Globalizačné procesy, rastúca mobilita a nástup znalostnej spoločnosti zvyšujú tlak na školské systémy, aby pripravovali mladých ľudí na život a uplatnenie v medzinárodnom prostredí. Do popredia sa preto dostáva rozvoj jazykových kompetencií, interkultúrnej senzitivity a schopnosti orientovať sa v rôznorodých spoločenských a vzdelávacích kontextoch.

V európskom priestore nadobúda osobitný význam internacionalizácia na úrovni stredných škôl. Tá sa neobmedzuje iba na mobilitu žiakov a učiteľov, ale zahŕňa aj budovanie partnerstiev, realizáciu spoločných projektov, výmenu pedagogických skúseností a využívanie medzinárodných vzdelávacích platforiem. Programy ako Erasmus+ a eTwinning vytvárajú príležitosti na rozvoj viacjazyčnej komunikácie, spoznávanie iných kultúr a školských systémov, ako aj na osvojovanie si inovatívnych vyučovacích postupov. Súčasne však kladú na školy zvýšené organizačné, administratívne a finančné nároky, ktoré súvisia s projektovým manažmentom, predfinancovaním, vykazovaním výstupov či zabezpečením personálnych a jazykových kapacít.

Špecifickým kontextom internacionalizácie sú menšinové školy, v ktorých medzinárodná spolupráca nadobúda nielen vzdelávací, ale aj kultúrny a identitný význam. V prípade stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským na Slovensku medzinárodné aktivity vytvárajú priestor na cezhraničné kontakty, posilňovanie viacúrovňovej identity a zapájanie sa do regionálneho i európskeho vzdelávacieho priestoru. Práve v prostredí týchto škôl možno sledovať, ako sa internacionalizácia prepája s otázkami jazykovej socializácie, kultúrnej reprezentácie a inštitucionálneho sebadefinovania.

Napriek rastúcemu významu tejto problematiky zostáva menej preskúmané, ako školskí lídri v menšinovom prostredí interpretujú úlohu internacionalizácie a aké konkrétne mechanizmy, stratégie a obmedzenia sprevádzajú jej realizáciu v každomdennej školskej praxi. Predkladaná štúdia sa preto zameriava na dve gymnáziá s vyučovacím jazykom maďarským v Nitrianskom kraji a skúma, ako ich riaditelia chápu význam internacionalizácie školy, aké formy medzinárodnej spolupráce považujú za dôležité a aké príklady dobrej praxe sa v ich inštitucionálnom fungovaní vytvorili.

Štúdia vychádza z kvalitatívnej metodológie a z analýzy pološtruktúrovaných rozhovorov realizovaných v rámci dvoch prípadových štúdií. Analytickým rámcom je tematická analýza, prostredníctvom ktorej sa sledujú hlavné inštitucionálne dimenzie internacionalizácie, osobitne faktory podporujúce alebo brzdiace rozvoj medzinárodných vzťahov škôl. Pozornosť sa pritom sústreďuje na význam medzinárodných projektov v školskom prostredí, na úlohy vedenia školy, ako aj na prepojenie pedagogických, organizačných a identitných aspektov internacionalizačných procesov.

1. Internacionalizácia vzdelávania ako vzdelávacia politika a inštitucionálna stratégia

Internacionalizácia vzdelávania v súčasnosti patrí medzi významné rámce vzdelávacej politiky i strategického riadenia škôl. Globalizácia, rastúca mobilita a posilňovanie znalostnej ekonomiky vedú k tomu, že vzdelávacie inštitúcie čoraz systematickejšie začleňujú medzinárodnú dimenziu do vyučovania, organizačného fungovania i dlhodobého rozvoja. V tomto zmysle možno internacionalizáciu chápať ako proces vedomého začleňovania medzinárodných, interkultúrnych a globálnych aspektov do vzdelávania a inštitucionálnej činnosti (Knight, 2012). Súčasná odborná literatúra pritom zdôrazňuje, že nejde iba o mobilitu alebo izolované formy medzinárodnej spolupráce, ale o širší proces, ktorý zasahuje kurikulum, pedagogické prístupy, profesijný rozvoj zamestnancov aj inštitucionálnu kultúru školy (de Wit & Altbach, 2021). Na úrovni školskej praxe sa tento proces môže prejavovať mobilitou žiakov a učiteľov, rozvíjaním partnerských sietí, realizáciou spoločných projektov i podporou globálnych a interkultúrnych kompetencií v učebných plánoch (Brandenburg et al., 2020). Internacionalizácia tak predstavuje nielen politickú prioritu, ale aj konkrétnu organizačnú a pedagogickú výzvu.

1.1 Úloha stredných škôl v procese internacionalizácie

Hoci sa otázka internacionalizácie dlhodobo skúmala predovšetkým v kontexte vysokoškolského vzdelávania, v posledných rokoch sa zvyšuje pozornosť venovaná aj jej významu v prostredí stredných škôl. Stredné školy zohrávajú v rozvoji medzinárodných kompetencií mimoriadne významnú úlohu, keďže práve v tomto životnom období sa formujú učebné postoje a kultúrne orientácie, ktoré determinujú ďalšiu študijnú a profesijnú dráhu mladých ľudí (Knight, J. & de Wit, 2018; de Wit & Altbach, 2021; OECD, 2018).

Internacionalizačné aktivity na úrovni stredných škôl preto nemožno chápať len ako doplnok výučby, ale aj ako súčasť širšieho výchovno-vzdelávacieho pôsobenia školy. Medzinárodné projekty a mobilné programy poskytujú žiakom príležitosť získavať skúsenosti s odlišnými vzdelávacími systémami a kultúrnymi prostrediami, pričom podľa viacerých výskumov podporujú rozvoj jazykových zručností i interkultúrnej citlivosti (Helm & Acconcia, 2019). Medzinárodné programy môžu prinášať impulzy aj na úrovni samotnej inštitúcie, keďže podporujú pedagogické inovácie, profesijný rozvoj učiteľov a internacionalizačný profil školy (European Commission, 2023).

1.2 Internacionalizácia v menšinovom vzdelávacom prostredí

Osobitný význam nadobúda internacionalizácia v prípade menšinových vzdelávacích inštitúcií, ktoré popri vzdelávacej funkcii plnia aj dôležitú kultúrnu a jazykovo-identitnú úlohu. V takomto prostredí medzinárodná a najmä cezhraničná spolupráca nepredstavuje iba nástroj pedagogického rozvoja, ale aj priestor na udržiavanie a reprezentáciu kultúrnej identity komunity (Sarmiento-Mirwaldt & Ro-

man-Kamphaus, 2013). Pre menšinové školy v stredoeurópskom regióne majú medzinárodné partnerstvá osobitný význam aj preto, že umožňujú prepájať lokálne jazykové a kultúrne špecifiká s účasťou v širšom európskom vzdelávacom priestore. Výskumy naznačujú, že tieto inštitúcie bývajú v oblasti medzinárodnej spolupráce často mimoriadne aktívne, pretože prostredníctvom partnerstiev budujú regionálne siete, posilňujú svoju viditeľnosť a zároveň získavajú nové zdroje symbolického i organizačného kapitálu (Demeter, Czímre & Teperics, 2025). V podmienkach strednej Európy je pritom internacionalizácia menšinových škôl často úzko prepojená s historicky utváranými cezhraničnými väzbami a s kontaktmi s jazykovo alebo kultúrne príbuznými vzdelávacími systémami.

1.3 Inštitucionálne osvedčené postupy a vytváranie sietí

Úspešnosť internacionalizačných procesov vo veľkej miere závisí od toho, do akej miery sa školy dokážu oprieť o stabilné inštitucionálne riadenie, motivovaných pedagogických pracovníkov a funkčné partnerské siete. Odborná literatúra upozorňuje, že mnohé medzinárodné iniciatívy vznikajú najprv zdola, ako aktivita jednotlivých učiteľov alebo vedenia školy, a až následne sa menia na systematickejšie formy inštitucionálnej stratégie (Brandenburg et al., 2020). Dôležitú úlohu v tomto procese zohrávajú programy a siete podporujúce spoluprácu medzi školami, keďže umožňujú výmenu skúseností, šírenie inovatívnych pedagogických prístupov a postupné upevňovanie internacionalizácie ako súčasť organizačnej kultúry školy. V tomto kontexte sa predkladaný príspevok zameriava na dve gymnáziá s vyučovacím jazykom maďarským na Slovensku a sleduje, ako vedúci pracovníci týchto inštitúcií interpretujú význam internacionalizácie a akými spôsobmi ju premietajú do každodenného fungovania školy.

2. Cieľ výskumu a výskumné otázky

Cieľom štúdie je preskúmať, ako riaditelia dvoch gymnázií s vyučovacím jazykom maďarským na Slovensku interpretujú úlohu internacionalizácie vzdelávania a aké inštitucionálne postupy považujú za dôležité pri nadväzovaní a udržiavaní medzinárodnej spolupráce. Výskum sa osobitne zameriava na to, akými spôsobmi sa školy zapájajú do medzinárodných vzdelávacích sietí, aké formy nadobúda internacionalizácia v každodennom fungovaní školy a aké pedagogické a organizačné dôsledky tieto procesy prinášajú. Na tento účel boli formulované štyri výskumné otázky: (1) Ako riaditelia interpretujú úlohu internacionalizácie vo vlastnej inštitúcii? (2) V akých formách sa medzinárodná spolupráca prejavuje vo fungovaní skúmaných škôl? (3) Aké inštitucionálne faktory podporujú, respektíve limitujú procesy internacionalizácie? (4) Aký význam pripisujú riaditelia medzinárodným programom z hľadiska rozvoja kompetencií žiakov a formovania pedagogickej kultúry školy?

2.1 Metodologický rámec a analytický postup

Analýza dát bola realizovaná prevažne induktívnym spôsobom v rámci tematickej analýzy podľa Braun & Clarke (2006). Počiatočné kódy nevychádzali z vopred sta-

noveného kategoriálneho systému, ale boli identifikované na základe opakovaného čítania prepisov rozhovorov a postupnej interpretácie významov obsiahnutých v dátach. Z týchto kódov boli následne vytvárané širšie významové kategórie a tematické celky, ktoré boli priebežne revidované, definované a pomenované. Hoci analýza prebiehala v širšom teoretickom rámci internacionalizácie vzdelávania a bola usmernená výskumnými otázkami, samotné tematické okruhy boli odvodené predovšetkým z empirického materiálu. Záverečná interpretácia vychádzala z komparácie oboch prípadov a sledovala spoločné aj diferencujúce prvky internacionalizačných procesov.

2.2 Výskumný dizajn a zber dát

Výskum bol koncipovaný ako kvalitatívna viacprípádová štúdia dvoch gymnázií s vyučovacím jazykom maďarským na Slovensku. Výber prípadov bol účelový, pričom rozhodujúcim kritériom bola aktívna účasť škôl na medzinárodných programoch a existencia rozvinutejších foriem zahraničnej spolupráce. Zdrojom dát boli pološtruktúrované rozhovory s riaditeľmi oboch inštitúcií, ktoré v decembri 2024 realizovali dvaja výskumníci z Univerzity J. Selyeho v Komárne. Rozhovory boli zamerané na medzinárodnú sieť partnerstiev školy, formy účasti na medzinárodných programoch, úlohu pedagogických pracovníkov pri realizácii projektov, vplyv medzinárodnej spolupráce na rozvoj žiakov, ako aj na organizačné podmienky a výzvy spojené s internacionalizáciou. Rozhovory boli so súhlasom respondentov nahrávané a následne prepísané do textovej podoby. Pri spracovaní dát bola zabezpečená ochrana údajov a respondentom bol garantovaný informovaný súhlas s výskumným aj publikačným použitím výpovedí. Keďže rozhovory prebiehali v maďarskom jazyku, pri citovaní a interpretácii výpovedí sa dbalo na významovú presnosť a jazykovo neutrálne sprostredkovanie obsahu.

V priebehu rozhovorov boli diskutované najmä nasledujúce tematické okruhy:

- medzinárodná sieť partnerstiev inštitúcie
- formy účasti na medzinárodných programoch
- úloha pedagogických pracovníkov pri realizácii projektov
- vplyv medzinárodnej spolupráce na rozvoj žiakov
- organizačné podmienky a výzvy spojené s procesom internacionalizácie.

Analýza rozhovorov bola realizovaná prostredníctvom tematickej kvalitatívnej analýzy. Tento prístup umožňuje identifikovať opakujúce sa vzorce a významové štruktúry v textoch, ako aj ich systematické usporiadanie do analytických kategórií. Analytický proces prebiehal v niekoľkých krokoch:

- komplexné prečítanie transkriptov rozhovorov
- identifikácia relevantných textových úsekov
- tvorba kódov
- zoskupovanie kódov do tematických kategórií
- interpretácia jednotlivých kategórií s prihľadnutím na inštitucionálny kontext.

Osobitná pozornosť bola venovaná faktorom, ktoré podporujú proces internacionalizácie na úrovni inštitúcie, ako aj výzvam, ktorým školy čelia pri realizácii medzinárodnej spolupráce

3. Predstavenie inštitúcií zapojených do výskumu

Podľa údajov Centra vedecko-technických informácií SR bolo k 15. septembru 2025 na Slovensku evidovaných 14 gymnázií a stredných športových škôl s vyučovacím jazykom maďarským, z toho päť v Nitrianskom kraji. Spomedzi týchto piatich škôl boli tri v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja. Výskumná vzorka bola zostavená účelovým výberom a zahŕňala dve z troch gymnázií s vyučovacím jazykom maďarským v zriaďovateľskej pôsobnosti uvedeného kraja. Gymnázia zapojené do výskumu sa profilujú ako všeobecno-vzdelávacie inštitúcie orientované na prípravu žiakov na vysokoškolské štúdium. Popri vyučovaní jazyku maďarskom a vyučovaní štátneho jazyka venujú pozornosť aj rozvoju cudzích jazykov, najmä angličtiny, nemčiny a španielčiny. Obe školy sa zapájajú do medzinárodných projektov, mobilít a partnerských aktivít, ktoré rozvíjajú jazykové, odborné a interkultúrne kompetencie žiakov a zároveň posilňujú ich jazykovú a kultúrnu identitu.

3.1 Gymnázium č. 1

Gymnázium č. 1 má niekoľkostoročnú historickú tradíciu a navštevuje ho viac než 500 žiakov. Rozvíja dlhodobú a tematicky diferencovanú medzinárodnú spoluprácu. V sledovanom období sa škola zapájala do projektov zameraných na jazykové vzdelávanie, fyziku a technické disciplíny, občiansko-historické témy, ako aj na environmentálne iniciatívy. Geografický rozsah partnerstiev presahuje bezprostredný regionálny rámec a zahŕňa viaceré európske krajiny. Táto aktivita naznačuje, že internacionalizácia predstavuje stabilnú súčasť profilu školy a plní nielen reprezentatívnu, ale aj pedagogickú funkciu. Zároveň je zrejmé, že škola využíva rozličné formy zapojenia – od menších odborných tímov až po početnejšie žiacke skupiny.

3.2 Gymnázium č. 2

Gymnázium č. 2 sa výrazne profiluje v oblasti medzinárodnej spolupráce, pričom multikulturalizmus tvorí jeden z troch pilierov jeho pedagogického programu. Školu navštevuje 97 žiakov a každoročne realizuje viacero medzinárodných aktivít, do ktorých sa zapájajú nielen žiaci, ale aj učitelia. Tieto aktivity sa tematicky sústreďujú najmä na inklúziu, well-being, literatúru, šport, kultúru a pedagogické inovácie. Gymnázium č. 2 rozvíja internacionalizáciu ako dlhodobú a systematicky budovanú súčasť svojho pedagogického profilu. V sledovanom období rokov 2021–2024 sa škola zapájala do širokého spektra aktivít, ktoré zahŕňali dlhodobé aj krátkodobé mobility žiakov, odborné školenia a kurzy učiteľov, job-shadowing, hosťujúce vyučovanie, projektové stretnutia i prijímanie zahraničných partnerov. Z geografického hľadiska je významná široká sieť kontaktov, ktorá presahuje rámec susedných krajín a zahŕňa viaceré európske štáty, ale aj mimoeurópske prostredie. Obsahové zameranie aktivít zároveň poukazuje na výraznú tematickú diverzitu: popri jazykovom vzdelávaní a kultúrnej výmene sa objavujú témy inklúzie, well-beingu, literatúry, športu, projektového vyučovania či inovatívnych pedagogických metód. Z prehľadu je zároveň zrejmé, že internacionalizácia školy nie je orientovaná výlučne na žiacke mobility, ale vo výraznej miere zahŕňa aj profesijný rozvoj učiteľov. Táto skutočnosť

naznačuje, že medzinárodné aktivity škola nevníma iba ako doplnkové projekty, ale aj ako nástroj pedagogickej inovácie a inštitucionálneho učenia.

4. Výskumné zistenia

Rozhovory s riaditeľmi boli analyzované prostredníctvom tematickej analýzy s využitím softvéru MAXQDA. V prvej fáze analýzy vznikol súbor otvorených kódov, ktoré boli v ďalšom kroku zoskupené do širších tematických okruhov. Na nadradenej úrovni sa vyprofilovalo päť hlavných kategórií: ciele internacionalizácie, organizačné procesy, prekážky a limity, výsledky a percepčia úspešnosti a financovanie. Okrem týchto nadradených kategórií sa v dátach objavili aj viaceré špecifickejšie tematické dimenzie, ako sú jazyková oblasť, kultúrny rozmer, vedomosti a kompetencie, aktéri procesu či občiansko-spoločenský aspekt internacionalizácie.

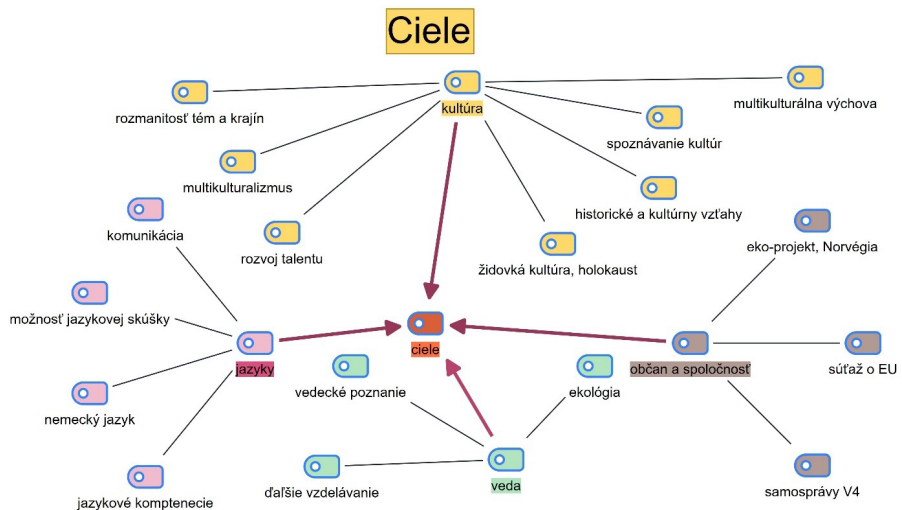
Tabuľka č. 1 uvádza frekventovanosť jednotlivých kódov v analyzovanom materiáli. Frekvencia pritom vyjadruje počet kódovaných segmentov v rozhovoroch a má orientačný charakter; neslúži na štatistické porovnávanie, ale na ilustráciu tematického rozloženia dát. Z tabuľky vyplýva, že najčastejšie zastúpenými oblasťami boli ciele internacionalizácie a organizačné aspekty realizácie projektov, čo naznačuje, že riaditelia pripisujú význam nielen samotnému zmyslu medzinárodnej spolupráce, ale aj praktickým podmienkam jej uskutočňovania. Menšia frekventovanosť kódov súvisiacich s financovaním a ťažkosťami neznamena ich nízku dôležitosť, ale skôr to, že v rozhovoroch tvorili menej rozsiahle, hoci významovo relevantné tematické segmenty.

Kódy	Počet výskytov	Podiel z celkového počtu kódovaných segmentov (%)
Ciele internacionalizácie	26	21,14
Organizácia internacionalizačných aktivít	25	20,33
Výsledky a úspešnosť internacionalizačných aktivít	17	13,82
Vedomosti a kompetencie	10	8,13
Aktéri procesu	10	8,13
Kultúrna dimenzia	10	8,13
Projekty a programy	7	5,69
Jazyková dimenzia	7	5,69
Financovanie	5	4,07
Občiansko-spoločenský rozmer	3	2,44
Ťažkosti a limity	3	2,44
Spolu	123	100,00

Tabuľka č. 1 – Frekventovanosť kódov

Na základe tematickej analýzy sa ukázalo, že vo výpovediach respondentov najvýraznejšie vystupovali témy cieľov internacionalizácie, organizácie medzinárodných aktivít a konkrétnych programových foriem spolupráce, taktiež výsledkov a úspešnosti internacionalizačných aktivít. Financovanie a organizačné ťažkosti (limity) boli tematizované menej frekventovane, hoci aj tieto oblasti predstavujú dôležitú súčasť realizácie projektov. Ďalšia časť textu je štruktúrovaná podľa identifikovaných tematických kategórií. Uvádzame podrobnú analýzu piatich kategórií v takomto rozložení: troch najfrekventovanejších sa objavujúcich kategórií a dvoch najmenej frekventovaných kategórií.

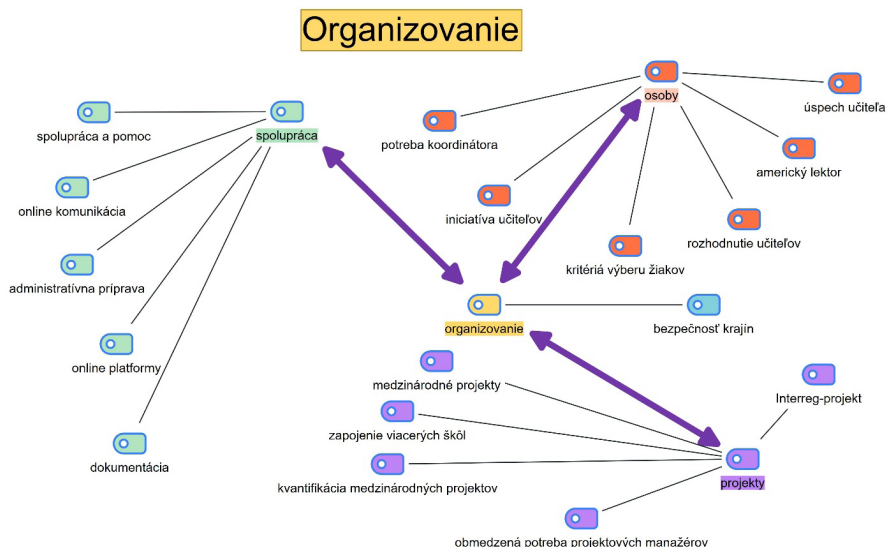
4.1 Ciele internacionalizácie

Graf č. 1 – Kódy a podkódy kategórie „Ciele internacionalizácie“

Ako ukazuje graf č. 1, ciele internacionalizácie patria v analyzovaných rozhovoroch k dominantným tematickým oblastiam. Internacionalizácia nie je v skúmaných gymnáziách chápaná len ako súbor mobility alebo projektových aktivít, ale ako širšie pedagogické a inštitucionálne smerovanie školy. Respondenti spájali medzinárodnú spoluprácu najmä s rozvojom jazykových kompetencií, kultúrnej otvorenosti, občianskeho povedomia, talentu žiakov a profesijného rastu učiteľov. Významnú úlohu zohráva kultúrna a multikultúrna dimenzia, keďže školy vnímajú medzinárodné programy ako priestor na spoznávanie iných kultúr, rozvoj rešpektu voči odlišnosti a posilňovanie komunikácie v autentických situáciách. Zároveň sa ukazuje, že internacionalizácia podporuje aj poznávacie, hodnotové a identitné ciele, najmä v menšinovom školskom prostredí. Hoci obe školy kladú dôraz na rozdielne akcenty, v oboch prípadoch ide o súčasť strategického a hodnotového rámca školy.

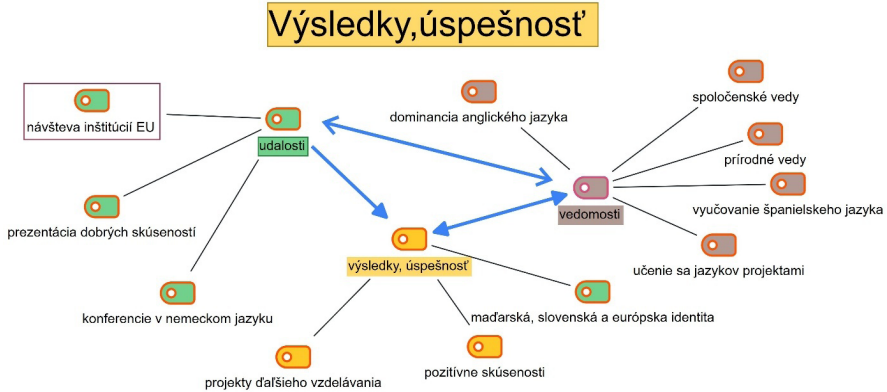
4.2 Organizácia internacionalizačných aktivít

Graf č. 2 – Kódy a podkódy kategórie „Organizácia internacionalizačných aktivít“

Graf č. 2 naznačuje, že organizácia internacionalizačných aktivít predstavuje jednu z kľúčových praktických dimenzií medzinárodnej spolupráce. Z výpovedí riaditeľov vyplýva, že úspešná realizácia projektov je podmienená koordináciou ľudských zdrojov, administratívnou pripravenosťou, komunikáciou s partnermi a schopnosťou školy flexibilne reagovať na prevádzkové okolnosti. Významnú úlohu zohráva spolupráca medzi vedením školy, učiteľmi, partnerskými inštitúciami a rodičmi, ako aj využívanie online komunikácie a digitálnych platforiem, predovšetkým eTwinningu. Organizácia aktivít zároveň zahŕňa rozsiahlu dokumentáciu, plánovanie mobilit, zabezpečenie súhlasov a výber účastníkov. V oboch školách sa ukazuje, že internacionalizácia je závislá od angažovanosti konkrétnych aktérov a od personálnej kapacity školy. Organizácia medzinárodných aktivít sa tak javí ako viacvrstvový proces, v ktorom sa prepája pedagogická ambícia s každodenným manažmentom školy.

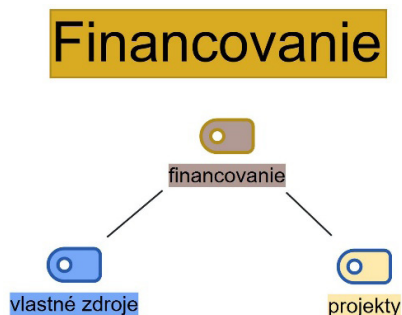
4.3 Výsledky a úspešnosť internacionalizačných aktivít

Graf č. 3 – Kódy a podkódy kategórie „Výsledky a úspešnosť internacionalizačných aktivít“

Ako ukazuje graf č. 3, výsledky internacionalizačných aktivít respondenti nespájali iba s počtom realizovaných mobilit či projektov, ale predovšetkým s ich vzdelávacími, jazykovými, profesijnými a identitnými efektmi. Úspešnosť medzinárodnej spolupráce sa prejavuje v rozširovaní vedomostného horizontu žiakov a učiteľov, v rozvoji komunikačných kompetencií a v prenose nových pedagogických impulzov do vyučovania. Osobitný význam má rozvoj jazykových kompetencií, keďže medzinárodné aktivity vytvárajú priestor na praktické používanie angličtiny, ako aj ďalších cudzích jazykov v autentických situáciách. Rovnako významná je možnosť prezentovať vlastné skúsenosti a dobrú prax v širšom odbornom prostredí, čo zvyšuje viditeľnosť školy a posilňuje odbornú identitu učiteľov. V menšinovom prostredí sa úspešnosť internacionalizácie spája aj s reflexiou viacúrovňovej identity. Výsledky preto nemožno redukovať na administratívne splnenie projektových cieľov, ale treba ich chápať ako dlhodobjší proces pedagogického a inštitucionálneho zhodnocovania medzinárodných skúseností.

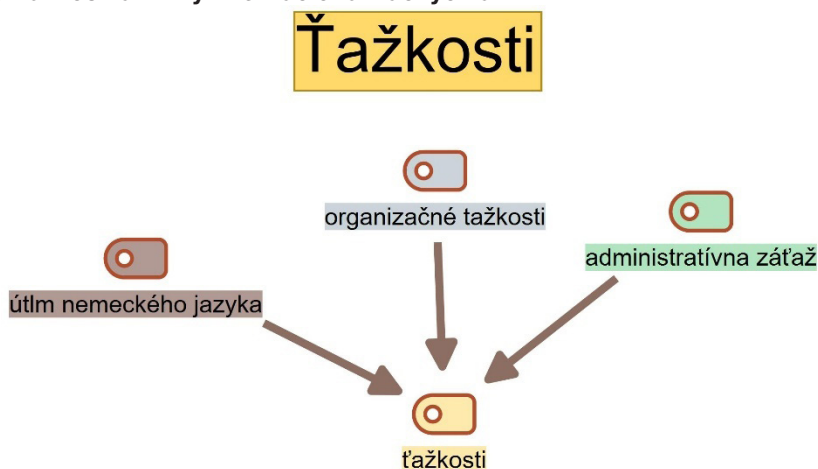
4.4 Financovanie internacionalizačných aktivít

Graf č. 4 - Kódy a podkódy kategórie „Financovanie internacionalizačných aktivít“

Graf č. 4 ukazuje, že financovanie internacionalizačných aktivít sa v analyzovaných rozhovoroch opiera o kombináciu vlastných a externých zdrojov. Hoci táto téma nepatrila k najfrekvencovanejším, ukázala sa ako dôležitá podmienka realizácie medzinárodnej spolupráce. Vlastné zdroje sa viažu najmä na samofinancované aktivity a na interné kapacity školy, zatiaľ čo externé zdroje predstavujú grantové a mobilitné schémy, ktoré umožňujú širšie zapojenie žiakov a učiteľov. Respondenti však upozorňovali aj na problém predfinancovania, ktorý si pri väčších projektoch vyžaduje dočasné finančné krytie. Financovanie tak nepredstavuje iba otázku objemu zdrojov, ale aj likvidity, administratívnej pripravenosti a schopnosti školy niesť projektové riziko. Z analýzy zároveň vyplýva, že finančný model môže nepriamo ovplyvňovať aj dostupnosť medzinárodných príležitostí pre žiakov. Financovanie internacionalizácie sa preto javí ako integrálna súčasť inštitucionálnej kapacity školy.

4.5 Ťažkosti a limity internacionalizačných aktivít

Graf č. 5 – Kódy a podkódy kategórie „Ťažkosti a limity internacionalizačných aktivít“

Ako naznačuje graf č. 5, ťažkosti a limity internacionalizačných aktivít sa sústreďujú najmä na jazykové obmedzenia, organizačné problémy a administratívnu záťaž. Hoci táto kategória nepatrila k najfrekvencovanejším, jej význam je značný, pretože poukazuje na praktické podmienky, ktoré môžu internacionalizáciu spomaľovať alebo selektívne formovať. Výpovede riaditeľov ukazujú, že jedným z hlavných limitov je jazyková pripravenosť učiteľov, ktorá ovplyvňuje mieru ich zapojenia do medzinárodných aktivít. Ďalšiu rovinu predstavujú organizačné ťažkosti spojené so zastupovaním, časovou kapacitou a prevádzkovými možnosťami školy. Významná je aj administratívna náročnosť projektov, najmä pri mobilitách maloletých žiakov, kde rastie právna a organizačná zodpovednosť školy. Analýza zároveň ukazuje, že tieto limity sa v praxi navzájom posilňujú. Napriek tomu školy nevystupujú ako pasívni aktéri, ale usilujú sa obmedzenia pragmaticky zvládať a prispôbovať im model svojej internacionalizácie.

4.6 Odpovede na výskumné otázky

Na prvú výskumnú otázku, ako riaditelia interpretujú úlohu internacionalizácie vo vlastnej inštitúcii, možno odpovedať, že internacionalizáciu nevnímajú iba ako doplnok školského života ani ako súbor izolovaných projektov, ale ako súčasť širšieho pedagogického a strategického smerovania školy. V ich interpretácii ide o nástroj rozvoja jazykových kompetencií, kultúrnej otvorenosti, občianskeho vedomia a talentu žiakov, zároveň však aj o prostriedok profesijného rastu učiteľov a posilňovania identity školy. V menšinovom prostredí sa internacionalizácia navyše spája aj s reflexiou viacúrovňovej identity, teda s prepojením maďarskej, slovenskej a európskej dimenzie školského a kultúrneho seba pochopenia.

Na druhú otázku, v akých formách sa medzinárodná spolupráca prejavuje vo fungovaní skúmaných škôl, výskum ukázal, že ide o viacero vzájomne sa dopĺňajúcich foriem. Internacionalizácia sa realizuje prostredníctvom krátkodobých a dlhodobých mobilit žiakov, odborných školení učiteľov, job-shadowingu, hosťujúceho vyučovania, projektových stretnutí, partnerstiev v rámci programov Erasmus+, eTwinning, V4 či EPAS, ako aj prostredníctvom hostenia zahraničných partnerov a online spolupráce. Nejde teda iba o výjazdy do zahraničia, ale aj o prenos skúsenosti do každodenného chodu školy, o budovanie medzinárodných sietí a o začleňovanie medzinárodnej dimenzie do vyučovania i organizačnej kultúry školy.

Tretiu výskumnú otázku, aké inštitucionálne faktory podporujú alebo limitujú procesy internacionalizácie, možno zhrnúť dvojako. Medzi podporujúce faktory patria najmä aktívne vedenie školy, angažovaní učitelia, stabilné partnerské siete, predchádzajúce pozitívne skúsenosti s projektmi, využívanie digitálnych platforiem a schopnosť školy organizačne koordinovať medzinárodné aktivity. Naopak medzi limitujúce faktory patria jazyková nepripravenosť časti učiteľov, potreba zastupovania počas mobilit, administratívna záťaž, vysoké nároky na dokumentáciu a v niektorých prípadoch aj potreba predfinancovania projektov. Výskum teda ukázal, že internacionalizácia je podmienená nielen motiváciou a hodnotovým nastavením školy, ale aj jej reálnou personálnou, jazykovou, organizačnou a finančnou kapacitou.

Na štvrtú otázku, aký význam pripisujú riaditelia medzinárodným programom z hľadiska rozvoja kompetencií žiakov a formovania pedagogickej kultúry školy, možno odpovedať, že im prisudzujú vysokú pedagogickú hodnotu. Medzinárodné programy sú podľa respondentov významným priestorom na rozvoj jazykových, komunikačných, interkultúrnych a občianskych kompetencií žiakov, ako aj na rozširovanie ich vedomostných horizontov a podporu talentu. Zároveň majú dôležitý vplyv na pedagogickú kultúru školy, keďže učitelia si z medzinárodných aktivít prinášajú nové metodické impulzy, skúsenosti s inovatívnymi formami výučby a väčšiu otvorenosť voči spolupráci a zdieľaniu dobrej praxe. Medzinárodné programy tak podľa riaditeľov neprinášajú iba individuálny úžitok účastníkom, ale majú aj širší inštitucionálny dopad na profil školy a jej pedagogické fungovanie.

5. Limity výskumu

Interpretácia výsledkov musí byť opatrná vzhľadom na rozsah výskumu. Štúdia je založená na dvoch prípadových štúdiách a reflektuje perspektívu riaditeľov, preto neumožňuje širšiu generalizáciu. Jej prínos spočíva skôr v hĺbkovom porozumení mechanizmom internacionalizácie v konkrétnom menšinovom školskom prostredí. Ďalší výskum by preto bolo vhodné rozšíriť o perspektívu učiteľov, žiakov a prípadne aj zriaďovateľov, aby bolo možné presnejšie zachytiť, ako sa medzinárodná spolupráca premieňa do každodennej skúsenosti jednotlivých aktérov školy.

6. Diskusia

Medzinárodná spolupráca sa v skúmaných gymnáziách ukazuje ako podstatná súčasť inštitucionálnej stratégie, nie iba ako doplnková projektová aktivita. Výskumné zistenia potvrdzujú, že internacionalizácia na úrovni stredných škôl nadobúda viacrozmerý charakter: prepája jazykové vzdelávanie, kultúrnu otvorenosť, občianske kompetencie, profesijný rozvoj učiteľov aj budovanie partnerských sietí. V tomto zmysle sú výsledky v súlade s odbornou literatúrou, ktorá internacionalizáciu chápe ako komplexný proces zasahujúci kurikulum, pedagogické postupy i organizačnú kultúru školy, a nielen ako otázku mobility alebo účasti v grantových schémach. Osobitne relevantné je, že v menšinovom školskom prostredí sa internacionalizácia spája aj s reflexiou viacúrovňovej identity, čo jej dáva širší kultúrny a spoločenský význam.

Analýza zároveň ukázala, že medzi deklarovanými cieľmi a praktickou realizáciou internacionalizačných aktivít existuje nielen úzke prepojenie, ale aj isté napätie. Školy pripisujú vysoký význam multikulturalizmu, rozvoju jazykových kompetencií a poznávaniu iných vzdelávacích prostredí, avšak praktická realizácia týchto cieľov závisí od organizačnej kapacity školy, jazykovej pripravenosti učiteľov a dostupnosti finančných zdrojov. Zistenia tak naznačujú, že úspešnosť internacionalizácie nemožno vysvetliť iba motiváciou vedenia školy alebo kvalitou programovej ponuky, ale aj schopnosťou školy zvládnuť administratívne a personálne nároky spojené s medzinárodnými aktivitami. V tomto ohľade sa ukazuje, že internacionalizácia je tak zároveň pedagogickým, ako aj manažérskym procesom.

Rozdiely medzi oboma prípadmi poukazujú na to, že školy môžu internacionalizáciu realizovať odlišnými spôsobmi. Kým v jednom prípade vystupuje do popredia systematicky budovaná sieť programov, mobility a učiteľských školení, v druhom sú výraznejšie akcentované prestížne projekty, tematická rozmanitosť a identitno-občiansky rozmer medzinárodnej spolupráce. Napriek týmto rozdielom obe školy potvrdzujú, že internacionalizácia má dlhodobější formujúci účinok na školskú kultúru a na profil absolventov. Za dôležité preto možno považovať nielen samotné projektové výstupy, ale aj to, ako sa nadobudnuté skúsenosti prenášajú do každodennej pedagogickej praxe.

Zhrnutie a záver

Predkladaná štúdia sa zamerala na internacionalizáciu dvoch gymnázií s vyučovacím jazykom maďarským na Slovensku a prostredníctvom kvalitatívnej analýzy rozhovorov s riaditeľmi skúmala, ako tieto inštitúcie interpretujú význam medzinárodnej spolupráce, aké formy jej pripisujú a aké podmienky ovplyvňujú jej realizáciu. Výsledky ukázali, že internacionalizácia v skúmaných školách nepredstavuje okrajovú alebo čisto projektovú aktivitu, ale stabilnú súčasť pedagogického a strategického fungovania školy. Jej význam sa prejavuje v rozvoji jazykových kompetencií, kultúrnej otvorenosti, občianskeho vedomia, profesijného rastu učiteľov aj v posilňovaní inštitucionálnej identity školy v regionálnom a európskom priestore.

Analýza zároveň poukázala na to, že internacionalizácia má v skúmanom menšinovom prostredí osobitnú hodnotu. Medzinárodné aktivity nie sú vnímané len ako príležitosť na mobilitu či získavanie nových skúseností, ale aj ako priestor na reflexiu vlastnej jazykovej a kultúrnej identity. V oboch prípadoch sa ukázalo, že školy prostredníctvom medzinárodných projektov prepájajú vzdelávacie, hodnotové a komunitné ciele, pričom sa usilujú rozvíjať u žiakov schopnosť pohybovať sa v mnohonárodnom a viacjazyčnom prostredí bez straty vlastného kultúrneho ukotvenia. Internacionalizácia tak nadobúda nielen pedagogický, ale aj spoločenský a identitný rozmer.

Výskum tiež potvrdil, že úspešnosť medzinárodnej spolupráce závisí od viacerých vzájomne previazaných faktorov. Na jednej strane ide o jasne formulované ciele, aktívne vedenie školy, motivovaných učiteľov a rozvinuté partnerské siete, na druhej strane o schopnosť zvládnuť organizačné nároky, administratívnu záťaž, jazykové limity a finančné podmienky projektov. Internacionalizácia sa preto ukazuje ako proces, v ktorom sa pedagogická ambícia neustále stretáva s praktickými možnosťami školy. Práve v tomto napätí sa rozhoduje o tom, či sa medzinárodné aktivity stanú dlhodobo udržateľnou súčasťou inštitucionálnej kultúry, alebo zostanú len sériou príležitostných projektov.

Komparácia oboch gymnázií naznačila, že hoci školy realizujú internacionalizáciu odlišným spôsobom, v oboch prípadoch ide o rozvojový proces s dlhodobým dopadom na školské prostredie. Jedna zo škôl sa vyznačuje silnejším ukotvením v stabilných medzinárodných sieťach a systematickejšou organizáciou mobility a školení, zatiaľ čo druhá výraznejšie akcentuje tematickú rozmanitosť, prestížne aktivity a identitno-občiansky rozmer medzinárodnej spolupráce. Obe stratégie však potvrdzujú, že internacionalizácia môže byť efektívnym nástrojom pedagogickej inovácie a posilňovania kvality školy, ak je organicky prepojená s jej profilom a dlhodobými cieľmi.

Prínos elaborátu spočíva v tom, že ponúka hlbkový pohľad na internacionalizáciu stredných škôl v špecifickom menšinovom kontexte, ktorý je v odbornej literatúre reflektovaný menej často než prostredie vysokých škôl. Zároveň však treba zohľadniť aj limity výskumu. Zistenia vychádzajú z dvoch prípadových štúdií a zo skúseností riaditeľov, preto ich nemožno generalizovať na všetky stredné školy s vyučovacím jazykom maďarským na Slovensku. Budúci výskum by preto bolo vhodné rozšíriť o perspektívu učiteľov, žiakov a ďalších aktérov školského života, ako aj o širší komparatívny rámec, ktorý by umožnil lepšie zachytiť rozdiely medzi jednotlivými typmi škôl a modelmi internacionalizácie.

Napriek uvedeným obmedzeniam štúdia ukazuje, že internacionalizácia stredných škôl má významný pedagogický aj spoločenský potenciál. Ak má byť rozvíjaná udržateľne, vyžaduje nielen projektové príležitosti, ale aj podporné systémové podmienky, ktoré školám umožnia efektívne zvládať organizačné, jazykové a finančné nároky medzinárodnej spolupráce. V tomto zmysle možno internacionalizáciu chápať ako dôležitý ukazovateľ otvorenosti školy, jej inovačnej kapacity a schopnosti pripravovať žiakov na aktívne pôsobenie v európskom a globálnom priestore.

Literatúra

Brandenburg, U. – de Wit, H. – Jones, E. – Drobner, A. (2020): *Internationalisation in Higher Education for Society (IHES). Concept, current research and examples of good practice (DAAD Studies)*. Bonn: DAAD. https://www2.daad.de/medien/DAAD-aktuell/ihes_studie.pdf

Braun, V. – Clarke, V. (2006): Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

de Wit, H. – Altbach, P. G. (2021): Internationalization in higher education: global trends and recommendations for its future. *Policy Reviews in Higher Education*, 5(1), 28–46. <https://doi.org/10.1080/23322969.2020.1820898>

Demeter, J. – Czimre, K., – Teperics, K. (2025): Spatial Disparities in University Admission Outcomes Among Ethnic Hungarian Students: Regional Analysis in the Central European Carpathian Basin. *Education Sciences*, 15(8), 961. <https://doi.org/10.3390/educsci15080961>.

European Commission. (2023): Erasmus+ Programme Guide. Brussels: European Commission. https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sites/default/files/2025-11/programme-guide-2026_en.pdf

Helm, F. – Acconcia, G. (2019): Interculturality and language in Erasmus+ Virtual Exchange. *European Journal of Language Policy*. 11(2), 211–234. <https://doi.org/10.1080/23322969.2020.1820898>

Knight, J. (2012): Concepts, rationales, and interpretive frameworks in the internationalization of higher education. In D. K. Deardorff, H. d. Wit, J. D. Heyl, T. Adams (Eds.) *Concepts, rationales, and interpretive frameworks in the internationalization of higher education* (pp. 27–42). SAGE Publications, Inc., <https://doi.org/10.4135/9781452218397.n2>

Knight, J. – de Wit, H. (2018): Internationalization of Higher Education: Past and Future. *International Higher Education*, (95), 2–4. <https://doi.org/10.6017/ihe.2018.95.10715>

OECD (2018): *Preparing our youth for an inclusive and sustainable world: The OECD PISA global competence framework*. OECD Publishing. [chrome-https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/global-competence/Handbook-PISA-2018-Global-Competence.pdf](https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/global-competence/Handbook-PISA-2018-Global-Competence.pdf)

Sarmiento-Mirwaldt, K. – Roman-Kamphaus, U. (2013): Cross-border Cooperation in Central Europe: A Comparison of Culture and Policy Effectiveness in the Polish–German and Polish–Slovak Border Regions. *Europe-Asia Studies*, 65(8), 1621–1641. <https://doi.org/10.1080/09668136.2013.832997>.

Pod'akovanie: Táto publikácia vznikla vďaka podpore Tempus Közalapítvány (Tempus Public Foundation) (2024-1-HU01-KA220-HED-000248326).